

Eğlenceli Tarih

OSMANLI SÜPER BEYİNLERİ

MAZLUM AKIN

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
Her Derde Deva, Akşemseddin	13
Gözüne 1018 Yıldız Kaçan, Ali Kuşçu	26
Donanmaya Niyet, Seyahatnameye Kısmet, Seydi Ali Reis	46
“Bana Bir Cetvel Verin, Yıldızların Uzaklıklarını Ölçeyim!”, Takiüddin	73
Az Gitti, Uz Gitti, Dere Tepe Demeden Cepheye Gitti:	
Kâtip Çelebi	96
Harflerin Efendisi, İbrahim Müteferrika	119

GİRİŞ

Osman Gazi'nin, 1299'da ufacık bir kasaba olan Söğüt'te kurduğu Osmanlı Beyliği'ni, kısa zamanda bir cihan imparatorluğu hâline getiren şey sadece akıncılarının gözü pekliği değildi.

Ya öyle mi?

Gerçi hayli ustaca kılıç kullanıyorlardı. Orta Asya'dan beri gelen bir devlet kurma gelenekleri vardı (kurdukları devletlerin değil adlarını, sadece sayısını bile aklınızda zor tutarsınız!) ve bu devletleri oldukça iyi yönetebilecek devlet adamlarını da yetiştirebiliyorlardı. Ama 600 yıl bo-

yunca üç kıtaya hükmedebilmek için sadece bunlar yetmezdi.

Bu işin sonunu hiç iyi görmüyorum!

Aferin iyi kıvırdın!

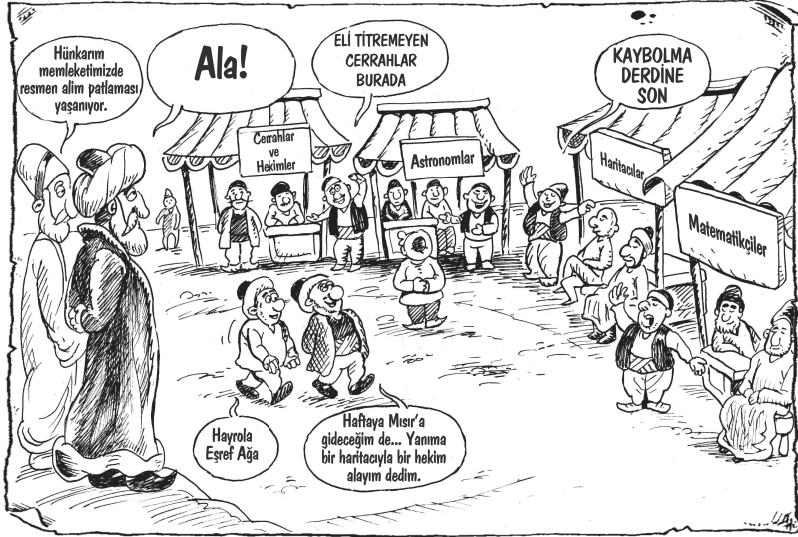
Ordunun, ekonominin gücü yanında, “beyin gücüne” de ihtiyaç vardı. Yani akıllı adamlara! Neyse ki Osmanlı Devleti’nde bu akıllı adamların sayısı bir hayli fazlaydı. Böylece Osmanlılar tarihlerinin hiçbir döneminde âlim sıkıntısı çekmediler!

Çünkü neredeyse en küçük bir yerde bile yapılan her caminin, yanında medresesi (yani okulu) ve kütüphanesi olurdu. Bu yüzden hiçbir zavallı(!) öğrenci: “Köyümüzde okul yok, kasabadaki okula da katırla gidip gelmek çok zor oluyor!” diye sızlanamaz, paşa paşa gidip derslerine girmek zorunda kalırdı.

Tamam, bilim adamları bugün olduğu gibi o günlerde de futbolcular ve pop şarkıcıları kadar popüler değillerdi ve imzalarını almak için kendinizi yerlere atmayacağınız her hâlinizden belli oluyor ama yine de koskoca imparatorluğun herhangi bir köşesinde, her an bir bilim adamıyla karşılaşma şansı az şey mi?

Üstelik her biri, fıkıh (gerek ibadet, gerek günlük hayattaki işlerle ilgili dinî hükümler) kelam (İslam'ın inanç esasları) ve hadis (Peygamberimizin sözleri) ilimleri gibi sadece dini ilimleri değil, aynı zamanda pozitif bilimleri de bilen kişiler olurlardı. Yani bir Osmanlı bilim adamı için dinî ilimleri bilmek, zaten alfabeyi ezberden okumak gibi bir şeydi.

Herhâlde bu yüzden olsa gerek, içlerinden bazıları, belki biraz da diğerlerinden daha fazla bilgi sahibi olup, onlara hava atabilmek için başka şeyler de öğrenmek konusunda hayli aç açgözlüydüler! Hatta birçoğu tek bir konuda âlim olmakla yetinmez, dimağlarına, “yanına da bir pilav çek!” diyen garsonlar gibi, rahatlıkla birkaç tane daha uzmanlık alanı sıkıştırıverirlerdi!

Bahsettiğimiz zamanlar 1300'lü yıllarla 1900'lü yılların arası. Yani, henüz dünyanın hiçbir yerinde hiç kimse bilgisayar icat etmek için uğraşmıyordu! O yüzden içlerinde bilgisayar mühendisleri yok! Ama...

-Hiç de modern cihazları olmadan ameliyat yapabilen cerrahlar,

-Uydu fotoğrafları olmadan, koskoca Akdeniz'in bütün kıyılarını en ince ayrıntısına kadar çizebilen haritacılar,

-Üşenmeyip, dünyanın dört bir bucağını (Bu arada 1400'lü yılların sonuna kadar, dünyanın dört bucağı neyse ki sadece Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarından ibaretti!) dolaşıp, gezdikleri gördükleri memleketleri yazan, koltuklarından -yani minderlerinden- çok işlerini ve seyahati seven coğrafyacılar,

-Sadece $2+2=4$ ile yetinmeyip, hesap işlerine trigonometriyi de (yazması bile zor!) sokan matematikçiler,

-Üzerlerinden asırlar geçse bile yıkılmayan eserler inşa edebilen mimarlar,

-Dünyadaki bütün işler bitmiş gibi, gökteki yıldızların uzaklıklarını ve nerede olduklarını hesaplayan, teleskop bağımlısı astronomlar vardı.

Ama bazı büyüklerimiz(!) "Piri Reis'in haritası ancak bugünkü modern teknoloji ile çizilebilecek kesinlikte, o yüzden acaba bu haritayı uzaylılar mı çizdirdi?" ya da "Evliya Çelebi gezdiği yerleri anlatırken öyle şeylerden bahsediyor ki acaba bazı şeyleri abartıp, uydurmuş muydu?" diyerek, bu âlimlere ve eserlerine öylesine bilimsel(!) yaklaşımlarda bulundular ki, çoğumuz da bunlardan etkilendik ve bilim adamlarımıza güvenmedik, ne yaptıklarına bakmadık, sonuçta birçoğunun adlarını bile unuttuk! Bu nedenle şöhret (bilimsel şöhret canım!) basamaklarını hep başkaları tırmandı!

Ama Őimdiye kadar! İŐte size bu gidiŐe dur diyecek bir fırsat! Hem de hiÇ sıklımadan, tam tersine eğlenceli bir Őekilde! Osmanlı zamanında yetiŐmiŐ bilim adamlarını ve neler yaptıklarını, ũstelik hayli macera dolu, inanılmaz hayat hikâyerileriyle beraber ũĐrenmeye ne dersiniz?

